

עומקא דפרשה

המחברת לחברותא או שיעור קובעי עיתים

וביום שמחתכם

שער הציון

תגובות

מהות השמחה בשבת

שמחה בהכנות לשבת

דין שמחה בשבת

פר' בהעלתך - בענייני שמחה בשבת

בס"ד ערב ש"ק י"ח סיון תשפ"א
שנה י"ג

איסור כעס וביוש בהכנת שבת

הרב אבנר צימנט

איתא בגמ' סוכה מד: אמר אייבו משום ר"א בר צדוק, אל יהלך אדם בערבי שבתות יותר מג' פרסאות [רש"י: אלא ישבות לו בעוד יום גדול ויכין לו סעודת שבת] א"ר כהנא לא אמרן אלא לביתיה [שהולך לביתו והם אינם יודעים שיבא היום ואין מכינים לצרכו והוא כועס עליהם]. אבל לאושפיזיה אמאי דנקיט סמיך [אינו סומך על בני הבית ונושא עמו סעודתו ועל מה שבידו נסמך]. ואיכא דאמרי א"ר כהנא לא נצרכא אלא אפ"ל לביתיה [דמה שמוצא אם מעט אם רב שלו הוא, אעפ"כ לא יהלך וכ"ש לאושפיזיה שלא ימצא כלום].

ותב הרמב"ם בפ"ל מהל' שבת הלכה י"א וז"ל: אסור לו לאדם שיהלך בערבי שבתות יותר משלש פרסאות מתחילת היום כדי שיגיע לביתו ועוד היום רב ויכין סעודה לשבת. שהרי אין אנשי ביתו יודעים שהיום יבא כדי להכין לו.

ותב הערוך לנר שם דהוספת הרמב"ם שכתב מתחילת היום הוא באור לשעור דג' פרסאות דאל"כ איזה שעור זה דהא ודאי לפעמים גם פחות מזה לא יהלך כשכבר סמוך לשבת הוא. ולפ"ז תמה על הטור והש"ע שכתבו הדין בסתם ולא כתבו כהרמב"ם דמייירי בתחילת היום. אמנם גם על הרמב"ם הקשה כיון דתלוי בכך שיש עת להכין צרכי שבת, א"כ למה נאמר לא יהלך. הול"ל לא יתאחר מלבא לביתו או לאושפיזיו בע"ש בבקר מהלך ג' פרסאות ביום שהוא קרב לשליש היום לפי החשבון דעשר פרסאות מהלך אדם ביום כדאמרינן בפסחים.

עוד הקשה על הב"ח שדייק מדקאמר אל יהלך, דלרכוב וליסע בקרון מותר ביותר מג' פרסאות, וכיון דהטעם דלא ימצא צרכי שבת, מה לי אם יתאחר ע"י הליכה או ע"י רכיבה. גם קשה הרי ימי הקיץ והחורף אינם שוין ואיך נתנו שעור אחד לעולם.

מכח קושיות אלו הסיק הער"ל דרש"י ובעקבותיו הטוש"ע נטו מדברי הרמב"ם דשעור ג' פרסאות הוא דוקא מתחילת היום וסבירא להו דאין חלוק בזה וכל עוד יש שהות שיכין לו צרכי שבת יכול להלך, אמנם לא יותר מג' פרסאות. והטעם הוא דשעור ג' פרסאות הוא לא רק מפני הזמן שמפסיד, אלא דמפני שביותר מזה יהיה עייף מטורח הדרך ולא יוכל להכין צרכי שבת, ודייק מלשון רש"י: ויכין לו סעודת שבת. משמע שהוא מפני שלא טרחו לו או משום שמצוה בו יותר מבאחרים. ונאמרו בזה שני תנאים: ההליכה ברגליו ויותר מג' פרסאות, שע"ז נעשה עייף ויגע, וממילא כל שיספיק להכין יוכל לילך כגון בקיץ אבל בתנאי שלא ילך יותר מג' פרסאות דאז יתיגע, ומאידך אם ירכב על סוס או בקרון לית לן בה. ע"כ דברי רבינו הער"ל.

אמנם המעיין בדברי רש"י והרמב"ם יראה בהם דבר תמוה לכאורה שעדין לא נתבאר. דהנה לשון הרמב"ם אחר שכל הדין שאסור לילך יותר מג' פרסאות לביתו וכו' כתב עוד שם: ואין צריך לומר אם היה מתארח אצל אחרים שהרי מביישן מפני שלא הכינו להן דבר הראוי לאורחין. עכ"ל. כלומר שעיקר הקפידא הוא על ביוש שגורם למארחים.

וגם ברש"י שכל וז"ל: שהולך לביתו והם אינם יודעים שיבא היום ואין מכינים לצרכו והוא כועס עליהם. משמע שעיקר הקפידא הוא מה שכועס ולא זה שלא ימצא מה לאכול. והוא פלא מנין להו טעמים אלו.

אמנם מצאנו בס"ד ג' מקורות לזה בפרשתנו - פרשת בהעלתך.

א. בפרק י' פסוק ל"ג נאמר: ויסעו מהר ד' דרך שלשת ימים ופי' רש"י עפ"י המדרש שהלכו ביום א' דרך שלושת ימים. ובמדרש נאמר דהיינו שלשים וששה מיל. אמנם גם על הארון נאמר באותו פסוק שהלך לפניו דרך שלשת ימים ובאר המלבים דהיינו שלשים ושש פרסאות [אמנם גם על הליכת העם כ' דביום א' הלכו עשר פרסאות וזה ודאי לא כרש"י. ועיין עוד גירסת הגר"א בזה]. וע"ז כ' המדרש דישאל כל זמן שהם מתיגיעים הם שמחים, אמנם בדיוק ע"ז אמרו המתאוננים דהיינו הרשעים שבהם

המשך בעמ' 4

מהות השמחה בשבת

הרב איתמר טעפ

בספרי פפרשתינו (פיסקא עז) איתא "וביום שמחתכם אלו השבתות". וכן הוא בתרגום אסתר עה"פ ליהודים היתה אורה ושמחה וגו' (ח' טז) "ולמיטר שביא ומועדיא", ובמדרש ירושלמי על המגילה (בתי מדרשות ח"א עמ' שמג) "ושמחה - אלו שבתות וימים טובים". ובה"ג מנה שמחה בשבת למצוה בפנ"ע מלבד מצות עוגג. ודרשת הסיפרי הובאה בכמה ראשונים הגם שלא כולם פסקו כן להלכה.

ומ"מ דייקו בביאור הגר"פ (ח"א עמ' קצט) ופחד יצחק (שבת מאמר ג'), ששמחה זו לא באה כציווי על השמחה כמו ברגלים "ושמחת בחגך" אלא כקריאת שם ליום.

וכדבריהם נראה בירושלמי פ"ק דמגילה (ה"ד) לענין סעודת פורים בשבת, "ר' זעירה בעא קומי ר' אבהו ויעשו אותן בשבת, א"ל לעשות אותם ימי משתה ושמחה, את ששמחתו תלויה בבי"ד יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים". הרי לן בדברי הירושלמי הנך תרתי; דאיכא שמחה בשבת, ושהיא תלויה בידי שמים. וכן נראה ממחזור ויטרי (ס"ל קמב) שכתב: "ואע"ג דאיתא בסיפרי וכו' וביום שמחתכם זה השבת וכו', מ"מ לא כתיב בי' בהדיא כמו במועדים ושמחת בחגך". הנה ג"כ חזינן שאם אינו כתוב בלשון ציווי אינה באותה דרגא כמו הנאמר בציווי. וכן נראה מסידור ר"י ב"ר יקר: "וכששבת עם יו"ט נמי אומר 'וישמחו' כמו שפרשתי שאף בשבת כתוב שמחה ברמז עפ"י הדרוש, ונכלל עם שמחת יו"ט המפורשת".

והא דשבת תלויה בידי שמים, מובן שחלה מאליה ואי"צ לזה קביעת בי"ד, אך עוד י"ל שכל המהות דשבת קדש הוא "בידי שמים" ולא רק בגלל שאי"צ קביעת בי"ד, דהרי שבת היא מתנה (שבת י'): ומתנה באה ברצון הנותן ולא כתמורה ותשלום, ואף אם פעמים נותנים בגלל הנהגה שקיבלו בעבר מ"מ הרבה פעמים היא יותר ממה שהנותן קיבל, וכל הנותן בעין יפה הוא נותן. ובוודאי מתנת השבת שאינה מצד הסברא, דהא היא זכר לשביתה ראשונה במעשה בראשית, ומה שייכותינו לזה הא לא השתתפנו במעשה בראשית ולא טרחנו בהם שנהיה שותפים במנוחה ממעשה בראשית, מלבד כל ענייניה ודרגותיה בעולמות עליונים שלא שייכים בבני תמותה, א"כ היא מתנה גמורה למעלה ממצב המקבל ולכן כל עצמה היא "ימדי שמים".

וכמו שאמרו בדברים רבה (א כא) "מלך ומטרונה יושבין ומסיחין זה עם זה, מי שבא ומכניס עצמו ביניהם אינו חייב מיתה, כך השבת הזו בין ישראל ובין הקדוש ברוך הוא". וכן מביאים מספר הקנה ששבת היא שמחתו של הקב"ה, ואנו זוכים ומשתתפים בשמחתו.

וכ"כ רש"י בשמות (לא יג) "שבחרתי בכס הנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה", ועל דר"ז כתב ביחזקאל (כ יב) "אות גדול הוא להם שנתתי את יום מנוחתי להם למנוחה הרי היכר גדול שקידשתים לי", הרי שבמהותה היא "יום מנוחתי" דקוב"ה אחרי שהוא הבורא והיותר במעשי בראשית, ורק "הנחיל" לנו נחלה זו בלא שייכות למעשינו ודרגתינו. אכן גבי יו"ט כתב רש"י (שמות יב טז) "מקרא שם דבר, קרא אותו קודש", היינו שצריך להיקרא ע"י האדם.

ומעתה כיון ששבת היא מתנה הרי שכל פרטיה באים מאליהם, קדושתה ושמחתה ומנוחתה, בלא איתערותא דלתתא בקביעת בי"ד או ב"מקרא קדש" דרך ציווי.

ובביאור עצם השמחה בשבת, הנה בפשטות הוא עצם הזכייה להיות שותפים עם הקב"ה ביום מנוחתו, מה שכלפי האמת אין לנו שום שייכות לזה אחרי שלא בראנו העולם ולא טרחנו בהכנתו בששת ימי בראשית, אמנם אולי נימא עוד עפ"י"מ שאומרים בתפילה "ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג", והנה "קוראי עונג" מובן שייכותו לשמחה,

המשך בעמ' 4

לע"נ הרב אשר אנשיל ב"ר שלמה צבי שטרן ז"ל
נלב"ע כ"א סיון ת.ג.צ.ב.ה.

לע"נ הר"ר משה ב"ר פנחס הלוי אייזן ז"ל
נלב"ע י"ז סיון ת.ג.צ.ב.ה.

דין שמחה בשבת

הרב אליעזר היין

ביום טוב כידוע, ישנה מצוות 'שמחה' [רמב"ם מהל' יו"ט, ו, ז], ובשבת לעומת זאת - 'כבוד ועונג' [שם, הל' שבת, לא]. האם מצוות שמחה נוהגת גם בשבת? לשאלה זו נדרשו רבים מהאחרונים ותלו את צדדי הספק בדברי הראשונים.

ומציינים האחרונים לדברי התוס' במסכת מו"ק כגב ד"ה ומאן, שכתב ששבת אינה מפסקת את ימי האבלות ונחשבת היא במנין ימי השבעה משום שבשבת 'לא כתיב שמחה', אבל רגל דאין בו אבלות כלל משום דאית בהו שמחה מפסיק הוא את ימי האבלות, ובוודאי שאינו עולה למנין ימי השבעה.

כך גם בתשובת הגאונים שערי תשובה [ל] נכתב כי בשבת מותר לומר 'צידוק הדין', משום שעונג כתיב ביה - שמחה לא כתיב ביה. ועיין גם במהרי"ל סוף הלכות יו"ט המחלק בין שבת ליום טוב לעניין תענית חלום: בשבת ניתן להתענות מאחר שעל אף שכתוב 'וקראת לשבת עונג' - תענית חלום היא גופא העונג עבור החולם שמבטל בכך חומר החלום, אולם ביום טוב שכתוב בו 'שמחה' - ושמחת בחגיך' - ואין שמחה אלא בבשר ויין אסור להתענות.

מאיידך, בספרי פר' בהעלותך כתוב 'וביום שמחתכם' אלו שבתות, והאבודרהם בסדר תפלות שבת כותב שאומרים 'שמחו במלכותך' על שם 'וביום שמחתכם' ובמועדיכם' כמו שכתוב בספרי 'וביום שמחתכם' אלו השבתות. גם בספר המנהיג ריש הלכות שבת כתוב שלא אומרים תחנון במנחה שבערב שבת משום ששבת הוא יום שמחה, וראו עוד בזה בארוכה בשש"כ [מבא, א]; צי"א [זכה, יבי"א ד, כו].

אמנם לאחר העיון ייתכן שאין מחלוקת בין השיטות השונות או לפחות חלקן, דבאמת דין 'שמחה' איכא גם בשבת, אלא שחלוק הוא מהותית מדין 'שמחה' של יום טוב. והביאור הוא, דבשבת מצוות שמחה היא חלק ממהותו של היום, דשבת נכנסת היא תחת גדר של 'יום שמחה', ואלו הם דברי הרמב"ם 'וביום שמחתכם' - אלו שבתות. אולם ביום טוב מלבד מהותו של היום, מחוייב האדם לעשות פעולות של שמחה, כלומר מוטל על הגברא חיוב לשמוח כאשר את השמחה הזו הוא מבטא בפעולות מסוימות שמביעות שמחה.

והנה מלבד מה שבפסוק נאמר 'ושמחת בחגך' אלו הם גם דברי הרמב"ם המפורשים מהל' יו"ט הג"ל: "כיצד [מקיים מצוות שמחה], הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלים בשר ושותין יין שאין שמחה בבשר ואין שמחה אלא ביין". וראו 'תשובות והנהגות' [הקנב] דמאריך בחיוב השמחה במה שמביא בשם מרן הגרי"ז מבריסק כי "המע" הכי קשה בשבילי בסוכות היא מצוות שמחה בכל רגע".

מעתה נראה דחלוקה שבת מיום טוב לעניין אבלות על אף שבשניהם יש 'שמחה', שכן בשבת על אף שהוא יום שמחה אך האדם אינו מחוייב לבצע פעולות של שמחה ביום זה, ומאחר שכך שייך הוא באבלות ועל כן השבת לא מפסקת את שבעת הימים, מה שאין כן ביום טוב דמחוייב אדם לעשות פעולות של שמחה בכל ימי החג, לא שייך שיעשה בו זמנית פעולות של אבלות וממילא שהרגל מפסיק את ימי האבלות. ומצאתי בס"ד בשיטה על מועד קטן [יטא, לתלמיד הר"י מפריש] שכתב בזה"ל: "כי השבת אינו נקרא יום שמחה אלא יום עונג שחייב אדם להתענג בעצמו במאכל ובמשתה ובכסות... אלא שיהא אונן ודואב ולא ישמח בו, וגם זה הוא יוכל לעשות בשבת... אבל רגלים הם ימי שמחה שחייב אדם לשמח לבו ולהסיר ממנו כל אנינות לב וכל דאגה כדכתיב 'ושמחת בחגיך', וכתב 'הייתך אך שמח', וכל זה הוא הפך האבל, ולכך יש לו להפסיק ואין לו לעלות". והן אמנם שהשיטה כתב ששבת אינו יום שמחה, אולם בדבריו מצינו לחילוק זה - שבשבת אין חיוב לפעול פעולות של שמחה ויכול הוא לדאוב בליבו, אולם ביום טוב מחוייב הוא לשמוח בפועל ואין שמחה זו יכולה לדור בכפיפה אחת עם אבל.

השתא דאתינן להכי נדרשים אנו להבין מהו 'יום השמחה' שיש בשבת, הלא אם אינו מחוייב לעשות פעולות של שמחה במה מתבטאת 'שמחתו' של יום השבת. ונראה בפשטות ששבת הוא יום של שמחה במובן זה שיש להרחיק ממנו כל ענייני אבלות ועצבות בפרהסיא, שכן יום זה הוא יום של שמחה ואין ראוי שיתקיים בו ענייני עצבות. זו הסיבה שבערב שבת אין הציבור נופלים על פניהם שכן הוא יום של שמחה, וזו הסיבה שלא נוהגים בו אבלות בפרהסיא שכן בכך מבטלים את מהותו של יום. ע"ש איתן, אין חיוב על כל אחד ואחד לקיים פעולות של שמחה ואם הוא אינו עושה מאום - גם אם לבו דאב ועצוב די לו בכך, שכן השבת כיום שמחה' לא התבטלה בכך. מכאן גם החלוקה בין שבת ליום טוב לעניין תענית חלום, שכן בשבת רשאי הוא להתענות כיוון שהתענית לא נוגדת את מהותו של היום, שהרי הוא לא עושה כל פעולה שמבטלת את מהותו של היום [דתעניתו כפי שהוא אומר במפורש היא לרצונו ולטובתו שיתבטל חומר החלום], לעומת זאת ביום טוב, עצם התענית לא מאפשרת לו לבצע את פעולות השמחה שהרי אם הוא אינו אוכל הוא גם לא שותה יין ולא אוכל בשר וממילא שמבטל הוא את מצוות השמחה.

וביום שמחתכם - אלו השבתות

הרב נ. דודזון

וביום שמחתכם (במדבר יז) - אלו השבתות (ספרי). ומשמע שיש בשבת מצות שמחה - בנוסף על מצות עונג. ואמנם הגר"א גורס: "וביום - אלו שבתות. שמחתכם - אלו שלש רגלים". אך גם להגר"א י"ל, שהגם ששבת רמוזה בעיקר במילה "וביום", אך סוף סוף - אותו יום נקרא כאן "יום שמחתכם", וא"כ מבואר ששבת הוא יום שמחה.

ראה נוספת: דאמרו (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד): שאין מקדימים סעודת פורים לשבת, דכתיב: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה" - את ששמחתו תלויה בבית דין [שזמנו של פורים תלוי בזמן שקידשו בי"ד את ראש חודש אדר ויהיה יו"ד בו פורים, וממילא בית דין הם אלו שעושים אותם ימי משתה ושמחה], יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים" [יצא שבת שזמנו קבוע בידי שמים, וא"כ הקב"ה הוא זה שעושה את יום השבת ליום שמחה, ולא אדם]. א"כ מבואר שהשבתות נקראים "ימי שמחה". [וכן בזמ"ר בר"ר א-ל עליון: "על כן יתן האדם לנפשו עונג וגם שמחה", ובזמ"ר "כי אשמרה שבת" לראב"ע: "הוא יום תענוגים... כי יום שמחות הוא, ותשמחנ'"].

שמחת השבת - תלויה בידי שמים

וקשה מדאיתא בהלכות אבלות (מו"ק יט): שברגלים אין כלל אבלות, ובשבת יש אבלות [בצינעא]. ופירשו התוס' (מו"ק כג: ד"ה מאן): "שברגלים, כתוב בהם שמחה, ובשבת לא כתוב בה שמחה". ורואים שהחיוב בשבת הוא עונג ולא שמחה. וי"ל, שאי"ז מצוה שמוטלת על האדם לשמוח, אלא הוא הגדרת היום, שהוא "יום שמחתכם" - יום שמשפיע עליכם שמחה". ועל דרך מה שנקרא "יום הכפורים" - שאין זה מצוה המוטלת על האדם, אלא הוא הגדרת היום - שעיצומו של יום מכפר. וכך בשבת: "עיצומו של יום משפיע שמחה". [ויש להמליץ על זה את לשון הירושלמי הנ"ל: "ושמחתו תלויה בידי שמים", והיינו שבשבת משפיעים שמחה. ואין זה מצוה על האדם].

שוב מצאתי בפירוש הנצי"ב ("עמק הנצי"ב" על הספרי הנ"ל): "דאע"ג שאין בו [בשבת] מצות שמחה אלא עונג - מכל מקום יש בו שמחת הנפש". וי"ל, שזה רמוז בדרשת חז"ל: "וביום - אלו שבתות. שמחתכם - אלו שלש רגלים". שהשמחה של שבת - תלויה ביום, והשמחה של ג' רגלים תלויה בכך - שמחתכם".

מי שיש לו עונג אם יבכה בשבת

והנה לכאורה אין שום נפק"מ למעשה בשאלה האם יש בשבת מצות עונג או גם שמחה, שהרי שמחה היא גם עונג. וממילא היא כלולה במצות עונג. ואמנם מצינו נפק"מ במש"כ הרמ"א (או"ח סי' רפח, ס"ב): "מי שיש לו עונג אם יבכה כדי שירגל הצער מלבו מותר לבכות בשבת". והנה הט"ז חלק על הרמ"א, וז"ל: "אבל כדי שיצא הצער ממנו שזכר רמ"א - הוא תמוה, דא"כ כל מי שמצטער ח"ו יבכה בשבת".

ובביאור מחלוקתם י"ל: א. שזה עצמו מחלוקתם, האם בשבת יש רק מצות עונג, והרי הבכיה עונג היא לו, או גם מצות שמחה, והרי הבכיה היא פעולת צער.

ב. עי"ל, שלכו"ע יש בשבת גם מצות שמחה, והשאלה היא כך: הנה ב"מצוות שבלב" - אין פירושו שהקב"ה ציוה על האדם שירגיש בלבו כך וכך - שהרי אין האדם שליט ברוחו. אלא המצוה שהאדם יעשה "פעולה חיצונית" שקשורה לאותה הרגשת הלב, וכגון בעניינינו - שהאדם יעשה פעולה חיצונית שקשורה לרגש השמחה.

וצ"ע מהי הגדרת המצוה, האם לעשות פעולה שנובעת משמחת הלב, או לעשות פעולה שמביאה לשמחת הלב. והנה בדרך כלל אין בזה נפק"מ, שהרי שתי ההגדרות נמצאות תמיד ביחד, כי פעולה שנובעת משמחה - היא ג"כ מביאה לשמחה, עפ"י הכלל שהתנועה החיצונית מעוררת את התנועה הפנימית. אך עדיין יש נפק"מ בבכיה, שהיא פעולה שנובעת מצער ודאגה, אך בהמשך היא מביאה לשמחת הלב, משום שהיא מוציאה את הצער מלבו.

ג. עי"ל, שלכו"ע יש בשבת ג"כ מצות שמחה, ולכו"ע הגדרת המצוה היא פעולה שמביאה לשמחת הלב, ולפי"ז בעיקרון בכיה היתה צריכה להיות מותרת לכו"ע.

אך עדיין י"ל, משום שבכיה פועלת שני דברים: א. בתחילה היא מגבירה את הצער. ב. אח"כ היא גורמת להוצאת הצער מלבו. ודומה לרוצה לקיים בשבת "דאגה בלב איש שישחנה לאחרים", שבתחילה, מה שהוא מדבר ומשקיע דעתו בדאגה - מגביר אצלו את הצער, אך בסופו של דבר מרגיע ומשמח אותו.

וממילא י"ל, שהמחלוקת היא, האם מותר לאדם להעציב את עצמו בשבת - כדי שבסופו של דבר תתרבה אצלו השמחה בשבת. דהאם זה בבחינת "מצוה הבאה בעבירה", או שזה מעין "מוטב שיחלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה", כלומר שמוטב לבכות בשבת - מלרות שבעיקרון זה חילול שבת מדרבנן, בכדי שאח"כ הוא יהיה שמח שמחה גדולה" שזה בבחינת "שמירת שבתות הרבה" - לעומת השמחה הקטנה שהיתה לו קודם הבכיה, שזה היה בבחינת "שמירת שבת אחת" [וכמובן שמדעתנו איננו יכולים לדמות מילתא למילתא בזה, ואין לנו אלא מקרה זה שמפורש בפוסקים]. ובספר "ומתוק האור" (ויקרא ח"א שפ"ה) הביא, שהסבא מסלבודקא הסתפק אם מותר לו לבכות על פטירת בנו בחג כדי שיצא הצער מלבו, למרות שבחג יש מצות שמחה. והחמיר. וי"ל שצדדי הספק כמו באות ב' וג'.

שער הליון

ביום שמחתכם - זו שבת

בפר' בהעלתך (עז) נאמר בדין תקיעת חצוצרות (וי), "וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם". ודרשו בספרי וביום שמחתכם - אלו השבתות.

ובפירוש ספרי דבי רב מביא מהרא"ן דאע"פ ששמחה משמע יו"ט טפי משבת, אבל הכא א"א לומר הכי דא"כ אמאי שביקניהו קרא לשבתות דאין סברא שלא יתקעו בהם. והסד"ר מפרש דמשמע ליה מדכתיב יום שמחתכם בל' יחיד ואי קאי על הרגלים הול"ל ובימי שמחתכם, הילכך משמע לת"ק דאשבת קאי שהוא חד יומא. [ועי' בעה"ט שם שכתב שמחתכם בגימטריא "גם ביום השבת". ובפשטות סמיך על הספרי, אך צ"ב דבספרי מבואר דשמחתכם הוא רק יום השבת, ולא גם. ויתכן עפ"י הסד"ר דבפשטות שמחה לא קאי על השבת וא"כ ז"ג נתחדש בקרא דשמחתכם דגם שבת בכלל].

ואמנם גירסת הגר"א: "וביום אלו שבתות... שמחתכם אלו שלש רגלים וכו', ולפי"ז ליכא שום ראייה דיש שמחה בשבת. [ועי' בפ"י רבינו הלל על הספרי שכתב דאית להו לישראל שמחה ותענוג ותוקעין בחצוצרות בקרבנות דשבת. ומשמע דשמחה היא רק בתקיעת החצוצרות ותו לא]. אך בהרבה ראשונים מצינו שהביאו את לשון הספרי כנ"ל דשמחתכם אלו שבתות, כדלק'. בשבלי הלקט (סי' פב), מה שאמרו **ישמחו במלכותך** פ"ה ה"ר אביגדור כהן צדק נר"ו (מהגאונים) שסמכו על שאמרו ביום שמחתכם ובמועדיכם, ואמר מר וביום שמחתכם זה שבת, ויש לומר שעל זה סמכו לומר וישמחו כך כל אוהבי שמך, וי"א וינוחו בו ישראל אוהבי שמך. ע"כ. והביאו הב"י בסי' רפא.

ובמנהיג הל' שבת (א') כתב, אין מנהג בצרפת וספרד ליפול על פניהם במנחת ערבי שבתות וימים טובים... וי"ל לפי שהם ימי משתה ושמחה ונקראו מועדים, **שגם שבת נקרא יום שמחה**, ובספרי וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם, מועדיכם וראשי חדישיכם כמשמעו וביום שמחתכם אלו השבתות. [וכן הביאו את הספרי הנ"ל הרוקח בסידורו על תפילת ישמח משה (צג), והאבודרהם בערבית של שבת, כראיה דשייך בשבת לשון שמחה.]

מצות שמחה בשבת

מצאנו מפורש דיש מצות שמחה בשבת בשיטת הבה"ג בהקדמתו במנין המצוות שבקום עשה, שמנה ג' **מ"ע בשבת** (מו-מח) וז"ל שמור שבת, ושמחת שבת, ועינינו. [ועי' בביאור הר"פ על הרס"ג עשה נט (עמ' 512) שתמה דאף אם הוא יום שמחה מ"מ מנ"ל העשה כיון שלא נאמר בו לשון ציווי].

וכן לכאורה דעת התוס' בכתובות (ז סע"ב ד"ה והוא) לגבי הדין דפנים חדשות מהני דוקא כשמרבים בשמחה מחמתו, וז"ל, ושבט דחשבינן פנים חדשות, דאמרין באגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן נאמר שירה, התם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה.

ותיריה מזו מצאנו בדברי הנימוק"י על הגמ' (ב"ב צא). מתריעין על פרקמטיא שהוזלה ואפילו בשבת, שפי' אפילו בשבת **שחייב לשמוח** יכולים להתפלל וכו'. ויש להביא סמך לשי' זו (הבה"ג והתוס' והמנהיג ושבלי הלקט והנימוק"י) ממ"ש במדרש ירושלמי על אסתר [בתי מדרשות ח"א] ליהודים היתה אורה, זו תורה היך מה דאת אמר כי נר מצוה ותורה אור וגו'. **שמחה אלו ימים טובים ושבתות** וששון זו מילה, ויקר אלו הדיינין. [ועוד מצינו במדרש שהובא באוצר המדרשים (עמ' שיא ד"ה ד"א בראשית). **לשמחו** בשמחתה של שבת... והיא היתה תחלה וראש לכל השמחות].

וכן מבואר בירוש' מגילה (א,ד), שאין עושין סעודת פורים בשבת, דדרשינן לעשות אותם ימי משתה ושמחה, את שמחתו תלויה בבי"ד יצא זה שמחתו תלויה בידי שמים. ופי' בקרבן העדה יצא זה - שבת שא"צ קידוש ב"ד ואין ניכר שקובעין אותה לשמחה שבלא"ה **יום שמחה הוא**. [ובשו"ע תרפח, ופסק כהירוש', ועי' ט"ז ומג"א שם].

שער הליון

השיטות שבשבת אין דין שמחה

מנגד מצאנו הרבה ראשונים ואחרונים שכתבו במפורש שבשבת לא נאמרה שמחה.

בשאלות (חיי שרה טו) אי' שבת עולה ואינה מפסקת, מ"ט עונג הוא דכתיב ביה. הרגלים מפסיקין ואינם עולים, מ"ט שמחה הוא דכתיב בהו. [וכן הל' בב"ג ובר"צ גיאות הל' אבל]. ומבואר דבשבת לא שייך שמחה דהא שמחה היא טעם להפסיק האבלות כברגלים.

וכ"כ התוס' במו"ק (כג: סד"ה מאן) וז"ל, אע"ג דשבת עולה רגל אינו עולה הואיל ואין אבלות כלל משום דכתיב בהן שמחה, **שבת מיהא לא כתיב שמחה** אפילו אינה נוהגת עולה. וכ"כ מהר"י מברונא (קכא) דשבת לא איקרי שמחה אלא עונג ולכן עולה למנין ימי אבלות.

ובתשובות הגאונים (שע"ת סי' ל) ושאלתם על ענין צידוק דין בשבת. נהגנו מימות זקנים הראשונים שלא לומר צידוק בר"ח ובמועדים בחנוכה ובפורים... אבל שבת כיון דעונג כתיב ביה לא כתיב ביה שמחה.

וכ"כ התוס' הרא"ש ותוס' ר"י בברכות מט. שבשבת לא אשכחן דכתיב ביה שמחה. וכן בשו"ת התשב"ץ (ח"ג רחצ) "דלא אשכחן דשבת איקרי יום שמחה אלא עונג באכילה". וכ"כ האר"ח (תפלת ע"ש ז) לגבי נוסח התפילה, "ואין לומר וישמחו כך דלא שייך שמחה אלא ביו"ט" וכ"ה במנהגים לר"א טירנא שתמה על נוסח זה משום ש"אין שייך שמחה רק ברגלים".

והמהר"ל בסוף הל' יו"ט פסק דאין להתענות ביו"ט תענית חלום, דדוקא בשבת שנאמר בה עונג אפשר להתענות משום שעונג הוא לו, אבל ברגלים דכתיב בהן שמחה אסור להתענות בהן.

וכן דעת הבכור שור בסוף תענית, דלא נצטוינו בשבת על השמחה. [והביאו נכדו הדי אפרים על גליון השו"ע תרפח סק"ח. וכן נקט הגרעק"א בתשו' (השמטות לסי' א') ודקדק מהרמב"ם בהל' יו"ט (פ"ו הט"ז וי"ז) דחייב כבוד ועונג חלוק מחייב שמחה. והחת"ס שו"ת או"ח (קסח ורח), והשו"מ (מהדו"ק ח"ג קנא).

הנהגת השמחה בשבת

מציאות השבת שמתוך המנוחה הקדושה והעונג, ממילא איכא שמחה. ומשמעות התוס' בכתובות (ז): שמרבין לכבוד השבת בשמחה, כלומר דאין שמחה בעצם, אלא דמחמת כבוד השבת נוהגים בריבוי שמחה. וכ' בתורת חיים (חולין סוף"ק דף כו) דלאו בשמחה גשמית עסקינן אלא בשמחה רוחנית שישמחו בהקב"ה. [ועי' פחד יצחק שבת מאמר ג' אות יז].

ובס' המחכים (עמ' 17) כ' ברכת ה' היא תעשירי זו שבת ולא יוסיף עצב, אסור לאדם שיהיה עצב בה. אכן מלבד זה מצינו הרבה דינים בשבת שמורים על שמחה או שנקבעו מדין שמחה.

בשו"ת הרא"ש (כלל ה' סי' ח) כתב שנהגו [בביהכ"נ] להרבות בנרות בשבת לשמחה ולא לאורה. [והוא לשיטתו בכתובות פ"א סי' יג שכל לענין פנים חדשות, שדך להרבות בשבת שמחה ומנוח].

בענין ת"ת בשבת כתב בספר חסידים (רעא) ויש לשמוח בשבת בפקודי ה' ישרים משמחי לב. ועי' במרדכי (מו"ק פ"ג הל' אונג) שהר"י התיר לאונג ללמוד תורה בשבת שהיא משמחת הלב **והוא צריך לשמוח עצמו בשבת**.

ועי' באבודרהם (ערבית של שבת ד"ה ערב) דטעם שאין נופלים על פניהם בע"ש משום שגם השבתות נקראו ימי שמחה עפ"י הספרי הנ"ל ויתכן דמכאן עיקר הדין שכל בטוש"ע (רסבג), וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה. דהיינו שהנהגת השמחה היא ממש מכניסת שבת וזהו כבודה שמקבלה בשמחה.

ועי' בס' נוהג צאני יוסף (שבת טז) בשם בעל קנ"ח בס' דע"ח, ששבת נקרא כלה כי השכינה שורה על האדם בשבת יותר מימות החול והשכינה נקראת כלה. **ולכן מקבלים השבת בשמחה גדולה ושירות נאים ותשבחות ורננים**. ובכמה קהלות מנגנים בכלי זמרים ונבלים וכנורים והוא ע"פ מ"ש רז"ל אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, כמ"ש בדוד ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים.

הערה בדעת הטור

הרב איתמר איבי

שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם: "**וביום שמחתכם אלו שבתות**", והרי דגם גבי שבת כתיב שמחה. ודברי הספרי הובאו בב"י (סי' רפא): "מ"ש ישמחו במלכותך, פירש ה"ר אביגדור כהן צדק שסמכו על מה שכתוב וביום שמחתכם ובמועדיכם וגו', ואמרו (ספרי) וביום שמחתכם זה שבת, ויש לומר שעל זה סמכו לומר וישמחו כך כל ישראל מקדשי שמך עכ"ל". וגם הטור עצמו רמז לדברי הספרי בפירושו עה"ת (בעה"ט שם): "שמחתכם. בגימטריא גם ביום השבת (ספרי)".

אכן רבנו הגר"א הגיה בלשון הספרי: 'וביום' אלו שבתות, והשמיט שמחתכם, כלומר דמתיבת 'וביום' מרבינן דאפילו בשבת, ור"ל דאפילו אם חלו המועדים בשבת תוקעין בחצוצרות, כמו דמרבינן מילה מ'וביום' אפ"י בשבת, וכיו"ב.

ובזה מדקדק גם מש"כ הטור בפירושו עה"ת, שכתב **גם'** ביום השבת, ור"ל גם אם ימי השמחה הם ביום השבת תוקעין בהם. ופשוט. ולעולם השבת אינה כלל ימי שמחה **לדינא** כמ"ש הגאונים, וד"ל.

מובא בטור הלכות ראש חודש (סי' תכ): "ועל צידוק הדין אם יש לאומרו בר"ח חנוכה ופורים וכו', והרי"ץ גיאת כתב נהגו מימות זקנים הראשונים שלא לומר צדוק הדין אחר המת בר"ח חנוכה ופורים, דלא עדיף צדוק הדין הדיוט מצידוק הדין דמשה רבינו דמסלקי ליה בשבת שחל להיות במועד ור"ח חנוכה ופורים שחלו להיות בשבת, **דהללו ימי שמחה נינהו דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם**, ובכל אחד מהם אומרים הלל זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו".

דברים אלו כלשונם הובאו בתשובות הגאונים (שע"ת סי' ל), ושם בסוף הדברים יש תוספת על ענין צדוק הדין בשבת: "ואפילו בר"ח וחנוכה דהללו ימי שמחה נינהו דכתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם, ובכל אחד אומרים הלל, זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, לפיכך מבטלין צדוק דין, **אבל שבת כיון דעונג כתיב ביה לא כתיב ביה שמחה ואומר צדוק הדין** להודיע כי בשבת מת משה רבינו". ומבואר דשבת אינה בכלל ימי שמחה, דעונג כתיב בה ולא שמחה.

וכבר העירו בזה מדברי הספרי (בהעלותך פיסקא עז) עה"פ 'וביום

תגובות

לגליון תר"כ

בדין שכתב הברכי"י (סי' קכ"ד ס"ח סק"ט) דאם השי"ץ התחיל תיכף ברכה אחרת שוב אינו רשאי לענות אמן [הו"ד בשע"ת שם] שהביא הרב **יעקב וולרשטיין**, פשוט דה"ה אם אדם שבידך התחיל לשוח תיכף שוב א"א לענות אמן את בת"כ וטעמו דהא כבר עברה הברכה הראשונה. [וגבי ברכות השי"ץ הוא"ה דלאו כל כמיניה להפסיד לצבור לענות וכהלק"ט ס"נה שצייץ הברכי"י בסו"ה, קמ"ל שאין טעם לחילוק (כמ"ש ה"א) והעונש הוא על השי"ץ (כמ"ש החיד"א עצמו בקש"ג) וכ"ה במ"ב ססק"ז וכן השי"ץ וחס"ל ובא"ח ב"פ תרומה כמ"ש כ"ז בכה"ח ס"ק מ"ט]. (ותימה מ"ש בשם שו"ת בצל החכמה ח"ה ס"ז).

הרב י. פישר

לגליון תר"כ - שבועות

במה שהעיר הרב **טוביה גולדשמידט** בהא דמשמע בט"ז (ו"ד סי' קצב) שבועז בא על רות כבר בלילה הראשון דבפסוקים בחז"ל משמע לא כן, יתכן לבאר בדברי הט"ז, דכל קושיית הט"ז היתה דמשמע בפסוקים שאם בועז היה מסכים לישא אותה היה נושא אותה כבר בלילה הראשון, ולכן טבלה רות כדבריו חז"ל מ'ורצחת', והיינו שטיהרה עצמה כדי שישאנה בועז, ועל זה הקשה הט"ז דצריך לחשוש לדם חימוד, ועל זה יישב שאין חשש דם חימוד אילו היה מתרצה מיד במיטה משום שיש פת בסלו. ועדיין אפשר להקשות איך נשא אותה למחרת ולא חשש משום דם חימוד, זה הט"ז כלל לא הקשה, וזה י"ל שבאמת המתין ז' ימים (ורק דבאלשי"ך משמע שנשא אותה מיד למחרת, אך י"ל דהט"ז לא נקט כן, אלא רק מבואר בחז"ל שנתעברה מיד כשנשא עליה אבל לא חיוב להיות שזה היה מיד למחרת בערב). וזה מדויק היתב בלשון הט"ז בקושייתו "וכן מצינו ברות שנכנסה למטתו של בועז אחר שטבלה". עיי"ש.

הרב א"ש.ו.

הרב מ. מ. הפנר הביא את דברי המדרש רבה עה"פ ואכל בעז וישת וייטב לבו (רות ג, ז) - מהו וייטב לבו, שאכל מתיקות אחר מזונו, **לפי שמיני מתיקה מרגילין הלשון לתורה**, וכן הביא מהירושלמי (תענית פ"ד ה"ה), קודם לארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבלב, נטעו תמרים בבל, על ידי שיהו להוטים אחר מתיקה שהיא מרגלת הלשון לתורה. והקשה הרב הפנר מדברי התוס' (כתובות קד.) בשם המדרש, עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו ותפולל שלא יכנסו מעדינים לתוך גופו.

שמעתי לתרץ עפ"י הגמ' (מגילה ז:) דאביי א"ע"פ שהיה שבע, אכל א"כ עוד שישים מנות אוכל, ואחריו עדיין היה מעוניין לאכול דבר מתיקה, משום ש"רווחח לבסימא שכחי", והיינו שגם אחרי שאכל הרבה, המעינים מתרווחחין לפנות מקום לדבר המתוק (רש"י עירובין פב.). וא"כ זו הכוונה ש"מיני מתיקה מרגילין הלשון לתורה", שמזכירים לאדם שגם אם למד תורה הרבה, עדיין יש לו להשתוקק ללמוד עוד, שהרי דברי התורה מתוקים מדבש ונופת צופים, ובדבר מתוק תמיד האדם רוצה עוד (ולפ"ז מה שיתפלל שלא יכנסו מעדינים לתוך גופו - הכוונה שלא יגרו אחר המעדינים **להרבות בהם**, אך **מעט מיני מתיקה טוב** שיאכל, לרמז על דברי התורה וכנ"ל).

הרב יצחק קדמון

בשאלת הרב **טוביה שפיגל** למה לא היה שייך איסור לא תחנם בזה שהערים הגניחו מהשבלים כדי שרות תיקח, י"ל שהנה הפסוק של לא תחנם נאמר ביחס לשבע אומות, ואף שמתאבאר שאיסור יש לו להשתוקק ללמוד עוד, שהרי דברי התורה מתוקים מדבש ונופת צופים ומדרבנן נהוג בכל האומות, ויש לומר שבזמן בועז עדיין לא נתקן עדיין האיסור הזה מדרבנן.

עוד י"ל של"ש כאן איסור נתינת מתנה כיוון שלא נתן לה מתנה, אלא בזה שעשו כאילו שכחו את זה הפקירו את זה לכל, והיה בדעתם כדי שהיא תיקח את זה, אבל לא היה כאן מעשה של מתנה לעכ"פ אלא הפקר לכל.

וער"ל שהנה בע"ז כ. במקור איסור נתינת מתנה לעכ"פ כתוב "לא תתן להם מתנה של חנם", ויש ללמוד מזה שרק מתנה שהיא על חינם אסורה, אבל כשניתנת כהכרת הטוב לנכרי על מעשה טוב שעשה עם יהודי מותרת, וא"ז רק מצד דיוק לשון הגמ' "של חינם", אלא גם מצד מקור האיסור בפסוק, שהרי לא נאמר איסור נתינת מתנה, אלא נאמר "לא תחנם" דורשים מזה לא לתת "בחינם" אבל כשאין זה בחינם מותר. ויש להוסיף עוד, שבגמ' שם מוזכר גם בהקשר לאיסור לא תחנם "לא תתן להם חן", שיש איסור כללי לעשות פעולה שעניינה שהגוי מוצא חן בעיני ישראל, והמושג "מציאת חן" הוא שהאדם מרגיש רגש של חיבה כלפי דבר מסוים בלי סיבה, ולפ"ז שיש איסור לעשות פעולה שמראה שהגוי מוצא חן בעיני ישראל וע"כ גם אין לשבח, יש לומר שבעצם השאלה שנשאלה למה אין איסור לא תחנם ברות זו הייתה שאלה שרות עצמה שאלה את בועז, שעוד לפני שבועז אמר לנערי שיניחו לה מהשיבולים כתוב "ויאמר בעז אל רות הלא שמעת בתי אל תלכי וכו' [ב,ח-ט] ושם רואים שבועז מדבר עם רות דיבורים שמראים שהיא מוצאת חן בעיניו, וכבר שם עוד לפני אמירתו שישלוח לה, היה מקום לשאול מה עם איסור לא תחנם, וי"ל שזו שאלת רות [ב,י] "ותאמר אליו מדוע מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה", דהיינו, הרי אני נכריה ויש איסור לא תחנם, ובועז משיב לה [יא] "הגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך וגו'" וביאור התשובה כנ"ל שבמקום הכרת הטוב אין איסור לא תחנם כיוון שאי"ז נקרא חינם אלא עם סיבה לכך.

הרב אהרן הכהן פרידמן

מה שהערת (בגליון תר"ח) למה לא מבאים שתי הלחם בזה"ז, יי"ש **להרב משה מרדכי הפנר** על תירוצו הנפלא (בגליון שבועות) שאמנם כבשים לא מעכבים הלחם אך אם אין אפשרות להביא כבשים אמר"ל כל הראוי לבלה, אבל לכא"ו יש להעיר בזה מב' טעמים, חדא דלכא"ו מה שאין מנחה היום זה בעיה טכנית אך בעצם גם היום ראוי לבנות מנחה וא"כ מי ימ"ו שזה נחשב שלא ראוי להביא כבשים. ועוד, דצריך ראייה לעצם היסוד, ושמעתי מדודי הג"ר אליהו חיים לרנר שליט"א דלכא"ו משמע להיפך מזה במשנה במנחות מה ע"ב שר"ב ש'בן ננס הוכיח שהלחם לא מעכב את הכבשים שכן מצינו כשהיו ישראל במדבר מ' שנה קרבו כבשים בלא לחם, מבואר שלמ"ד לחם לא מעכב כבשים זה גם באופן שלא ראוי להביא כבשים לפי תוס' שם שפי' שהוא משום דכתיב כי תבואו אל הארץ וא"כ ה"ה לידן כבשים לפי תוס' לא מעכבי לחם י"ל שזה גם באופן שלא ראוי להביא כבשים, ודו"ק.

הרב טוביה גולדשמידט

« המשך מעמ' 1:

מהות השמחה בשבת

אבל איזו שמחה איכא ב"שומרי שבת". אכן השביתה בשבת היא הודאה במלכות שמים, שרק מחמת האמונה בהקב"ה שמלכותו בכל משלה בהשגחה פרטית ומדוקדקת, יכול האדם להמנע מכל המלאכות האסורות בשבת. וגם שהשביתה היא זכרון למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים, כמו שביאר הרמב"ן ב' זכירות הללו דאיכא בשבת. וכן יסד הפייט "שומרו וזוכרו המה מעידים כי לששה כל ברואים ועומדים". הרי שכל רגע ורגע משמירת השבת היא מסירת מודעה שהקב"ה בורא ומשגיח על כל הברואים, וא"כ ממילא נולד ממנה שמחה, אם מצד עוצם מלכותו וממשלתו, ואם מצד שאנו כגמול עלי אמו העושה לכל המעשים כולם.

ולשתי שמחות הללו מבואר למה שמחת השבת באה מאליה, ואינה דבר שיש לגרום לו בבשר ויין וכדומה, דהיא באה ממילא מעצם השביתה שרק אנו זוכים להצטרף לשביתה זו, ואנו מעידים בה שיש עושה לכל המעשים.

ובתורת חיים (ספ"א דחולין) דקדק ששמחת שבת לא איירי בשמחה גשמית דאכילה ושתייה, שהרי לא תיקנו לומר "וישמחו בה ישראל" דהווה משמע בשבת עצמה, אלא "וישמחו בך ישראל", היינו שישמחו בהקב"ה. והוסיף שאם לא כן יקשה איך תיקנו לומר בשבת "ישמחו במלכותך שומרי שבת", והא לא שייך שמחה אלא ברגלים. אלא לאו דבשמחה רוחנית איירי, שישמחו ישראל במלכותו יתברך. ולהנ"ל נוסף איך נגרמת שמחה רוחנית זו.

« המשך מעמ' 1:

איסור כעס וביזוי בהכנת שבת

כמה לבטנו בדרך. וקשה דאם מהלך אדם בינוני הוא עשר פרסאות ביום דהיינו ארבעים מיל על מה התאוננו.

ב. בפרק י"א פסוק ח' נאמר על המן: שטו העם ולקטו. וכ' רש"י אין שייט אלא טיול בלא עמל. וזה נאמר על הרשעים כדברי הגמ' ביומא עה: שהיו צריכים לצאת מן המחנה בשביל מזונו והמן ירד סביבות המחנה בשעור המחנה שהוא י"ב מיל. והרי הרשעים היו צריכים לטחון ללוש ולאפות בעצמם את המן כדברי הגמ' שם ונראה בס"ד שלכן גם להם ירד המן ברוח ג' פרסאות ולא יותר.

ג. בפרק י"א פסוק ל"א נאמר על השליו: ויטוש על המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה. ובאר המלבי"ם דלפי הספרי היה השליו באותו שעור של המן, אלא שהמן היה במזרח ובמערב והשליו בצפון ובדרום.

נמצאנו למדים שיש שני שעורים של דרך יום. אמנם מהלך אדם בינוני הוא עד עשר פרסאות שהם ארבעים מיל, אך זה בטורח וגיעה. אך בדרך טיול ובלי גיעה הוא עד י"ב מיל שהם ג' פרסאות. וע"כ הקפידו חז"ל שלא יהלך וכבר אפשר לבא לידי כעס ומתאוננים וביזוי. וע"כ הקפידו חז"ל שלא יהלך אדם יותר מג' פרסאות בערב שבת וכשלא ימצא מוכן לו צרכי שבת וגיעתו תמנענו מלהכין בעצמו כדברי הער"ל, אך לא תמנענו מכעס וקפידא. ואם על כעס בע"ש וביזוי הבא ממילא כ"כ הקפידו חז"ל עאכו"כ יש להזהר בשבת קדש מכל אלו ולהשרות שמחה וטוב לבב. וד' יצילנו משיגאות ויראנו בתורתו נפלאות.

נושאי הגליונות הבאים אי"ה

שלח - עטיפת הטלית

קרח - פדיון הבן

ד"ת [עד 700 מילים]

יתקבלו בצירוף שם מלא בדוא"ל: a740700@gmail.com

עד יום שלישי בלילה

לתרומות בכרטיס אשראי

במכשירי "נדרים פלוס" - עומקא דפרשה

או ב"נדרים פון"

טל': 03-76-30-585 שלווחה 74 [ע"ד]